

22.5.2020

LAUSUNTO: LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAEIKSI TYÖSOPIMUSLAIN 3 LUVUN 5 §:N JA MERITYÖSOPIMUSLAIN 4 LUVUN 5 §:N MUUTTAMISESTA

Tradenomiliitto TRAL ry haluaa antaa lausunnon työ- ja elinkeinoministeriön antamasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi työsopimuslain 3 luvun 5 §:n ja merityösopimuslain 4 luvun 5 §:n muuttamisesta. Tradenomeille esiintyy huomattava määrä kilpailukieltosopimuksia ja suuri osa kilpailukieltotoehdoista vaikuttaa perusteettomilta. Tästä syystä Tradenomiliitto TRAL ry kokee työsuhteen päättymisen jälkeisten kilpailukieltotojen rajoittamisen välttämättömäksi.

Tradenomiliitto TRAL ry pitää oikeasuuntaisena kehityksenä sitä, että esityksen mukaan työnantajan tulisi maksaa työntekijälle korvaus kilpailukiellon rajoitusajalta. Esitetty korvauksen määrä on kuitenkin Tradenomiliitto TRAL ry:n näkemyksen mukaan riittämätön.

Kilpailukiellosta aiheutuu usein työntekijälle merkittävää haittaa. Työntekijän osaaminen ja ammattitaito liittyy tiettyyn toimialaan ja kun työntekijällä on työsuhteen päättymisen jälkeinen kilpailukiello, hän ei voi työllistyä välittömästi työsuhteen päättymisen jälkeen toisen samalla alalla toimivan työnantajan palvelukseen. Näin ollen työntekijän vaihtoehtoiksi jää joko siirtyä toiselle toimialalle tai olla kokonaan työttömänä kilpailukiellon rajoitusaika. On selvää, että työntekijän palkkakehitys kärsii uudelle ja vieraalle toimialalle siirryttäessä. Samoin on selvää, että työsuhteiden väliin jäävä työttömyysjakso heikentää merkittävästi työntekijän taloudellista tilannetta ja hankaloittaa uudelleentyöllistymistä. Toiselle toimialalle siirtyneen työntekijän taas

on vaikeampi palata aiemmalle toimialalle kilpailukiellon rajoitusajan päättymisen jälkeen.

Työnantaja pyrkii kilpailukiellolla turvaamaan omaa asemaansa kilpailluilla markkinoilla. Keinona on työvoiman liikkuvuuden rajoittaminen. Kilpailukiellolla heikennetään siis merkittävästi työntekijän asemaa ja uudelleentyöllistymistä ja vastaavasti suojataan työnantajan asemaa markkinoilla. Tästä syystä on kohtuutonta, että työntekijä saisi vain luonnoksessa esitetyn 40 % korvauksen kilpailukiellon rajoitusajalta. Tradenomiliitto TRAL ry:n näkemyksen mukaan työnantajan, joka haluaa rajoittaa työntekijän uudelleentyöllistymistä oman markkina- asemansa suojaamiseksi, tulisi maksaa työntekijälle kilpailukiellon rajoitusajalta täysi työntekijän tavanomaista palkkaa vastaava korvaus.

Lakimuutoksen tavoitteena on ollut vähentää perusteettomien kilpailukieltojen määrää säätämällä korvausvelvollisuus kilpailukieltoajalta. Tradenomiliitto TRAL ry:n näkemyksen mukaan 40 % korvauksella ei ole myöskään riittävää ennaltaehkäisevää vaikutusta. Jos työntekijän palkka työsuhteen aikana on esimerkiksi 3.000 euroa kuukaudessa, muodostuu kilpailukieltoajalta maksettavan korvauksen määräksi vain 1.200 euroa kuukaudessa. Tradenomiliitto TRAL ry:n näkemyksen mukaan korvaus ei ole niin merkittävä, että se estäisi työnantajaa solmimasta perusteetonta kilpailukieltoa.

Luonnoksessa ehdotetaan myös suurempaa, 60 % korvausta yli 6 kuukauden pituisista kilpailukielloista. Yli 6 kuukauden kilpailukieltoja ei kuitenkaan käytännössä esiinny joten 60 % korvaus tulee jäämään kuolleeksi kirjaimeksi.

On huomattava, että julkisen sektorin ns. karenssisopimuksissa lainsäädännössä edellytetään täyttä palkkaa vastaavaa korvausta koko sidonnaisuusajalta. Tradenomiliitto TRAL ry:n näkemyksen mukaan työsopimussuhteessa olevaa työntekijää ei ole perusteltua asettaa erilaiseen asemaan valtion virkamiehiin nähden kilpailukieltoajalta maksettavan korvauksen suuruuden osalta.

Työsopimuslaissa on säädetty mahdollisuudesta sopia työntekijälle 6 kuukauden palkkaa vastaava sopimussakko kilpailukiellon rikkomisesta. Käytännössä sopimussakkoehdot käytetään lähes kaikissa tradenomien kilpailukiellohdoissa. On kohtuutonta ja perusteetonta, että työnantajalla ja työntekijällä on erisuuret seuraamukset kilpailukiellosta. Työntekijän tulee maksaa kilpailukiellon rikkomisesta sopimussakkona täysi 6 kuukauden palkka kun taas työnantajan tulee maksaa kilpailukiellosta vain 40 % vastaavasta palkasta. Tradenomiliitto TRAL ry:n näkemyksen mukaan sopimussakon suuruus tulisi sitoa kilpailukiellosta maksettavan korvauksen määrään. Myös hallitusohjelmaan on kirjattu, että on säädettävä kiellettyjen ehtojen käyttämisen seuraamuksista tasapainoisella tavalla.

Työsopimuslain mukaan 3 luvun 5 §:n 5 momentin mukaan kilpailukieltosopimus on mitätön siltä osin kuin se on tehty vastoin edellä säädettyä. Nyt esitettyyn uuteen lainsäädäntöön liittyy riski siitä, että työnantaja solmii tietoisesti perusteettoman kilpailukieltosopimuksen työntekijän kanssa ja työsuhteen päättyessä jättää laissa säädetyn korvauksen maksamatta vedoten kilpailukieltosopimuksen mitättömyyteen. Tradenomiliitto TRAL ry:n näkemyksen mukaan sopimuksen mitättömyyden ei pidä koitua työsuhteen heikomman osapuolen vahingoksi, jos kilpailukieltosopimus on alun perin tehty lain vastaisesti ilman erityisen painavaa syytä. Työnantajalla tulee olla velvollisuus maksaa korvaus kilpailukiellon rajoitusajalta aina kun työnantaja on solminut kilpailukieltosopimuksen. Työnantajan, jonka aloitteesta kilpailukiellosta on sovittu ja joka on sopimussuhteen vahvempi osapuoli, ei siis tule voida edukseen vedota jälkeensä kilpailukiellon mitättömyyteen.

Tradenomiliitto TRAL ry:n puolesta

Ville-Veikko Rantamäula
Edunvalvontajohtaja

Niina Riipinen
Lakiasiainjohtaja